

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יום ב' דחג השבועות, ה'תשל"א

חלק א – יוצא לאור לש"פ במדבר וחג השבועות, היתשע"ח

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר' שמואל אייזיק הלוי ע"ה

בהרה"ח הרה"ת ר' אברהם הלוי ע"ה

פאפאק

נפטר ליל ש"ק פי במדבר, ה' סיון

ערב חג השבועות, היתשע"ב

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות משפחתו

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

הוספה

בי"ה. ד' סיון תשט"ז
ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מוה' אורי שי'

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק נעם לי לקבל מכתבו מכ"ה אייר, בו כותב אודות הצלחת הרישום, ויה"ר שהצלחה זו תגלה בו ובכל שאר עובדי הרשת אהלי"י תוספת כח והתאמצות להתפתחות הרשת ובכל הכיוונים הן בכמות והן באיכות, ובזה נכלל ג"כ ניצול ימי הקיץ וימי החופש הבע"ל ע"י קייטנא כדבעי בכפר חב"ד, ובתכנית מתאמת, וכן השתדלות בהקמת מוסד המשך ללימוד תלמידים-ות מבתי ספר הרשת. ומה טוב שגם זה יסתדר בכפר חב"ד.

במ"ש אודות תלמידה שההורים אינם שבעים רצון מחינוך דתי שמקבלת, אפשר יש לסדר שתה"י גולה למקום תורה, היינו לסדרה בפנימי של מוסד בנות חרדי, ומה טוב שלא במקום מגורי ההורים.

ולהודעתו מאשר השיג וכבר העתיקו לדירה חדשה, הנה יה"ר שגם בזה יכיר האמת שזהו בזכות מלאכתו בקדש בבתי ספר הרשת וכמו שכתבתי לו במכתבי מאז, שבטח ישיג דירה. ויהי משנה מקום משנה מזל לטובה ולברכה בגשמיות וברוחניות.

ולקראת חג השבועות הבע"ל, הנה, בלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר, יה"ר שזוכה בתכ"י לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכת החג

מ. שניאורסאהן

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (בן שחר, תשע"ג).
מוה' אורי: בן שחר, ת"א. אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"ג אגרת ד'שיב, ובהנסמן בהערות שם.

הרישום: של ילדים לבתי ספר הרשת.

גולה למקום תורה: אבות פ"ד מי"ד.

וכמו שכתבתי לו במכתבי מאז, שבטח ישיג דירה: ראה אג"ק ח"ב אגרת ג'תתקיא.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ במדבר ערב חג השבועות, וחג השבועות הבע"ל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות יום ב' דחג השבועות ה'תשל"א — הנחה בלתי מוגה (חלקים הבאים י"ל אי"ה בשבועות הבאים).

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שזוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ראש חודש בו זמן מתן תורתנו, ה'תשנ"ח,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2018 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5778 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

כיון שמדובר כאן אודות נשי ישראל כפי שהן בתור בעלות הבית, שלכן פועלות גם על האנשים.

וכיון שצריכות לפעול על האנשים את הרצון הראוי כו' (כנ"ל סי"ב) — לכן נאמר "ותגיד לבני ישראל", "דברים הקשין כגידין" (לא כמו בנוגע לנשים עצמן: "כה תאמר", "תאמר להן בלשון רכה")⁶⁹.

ולאחרי הכנה זו — נותן הקב"ה את התורה בתור מתנה לבנ"י באופן שתהי' "תורתנו", וכשם שאצל הקב"ה אין שעשוע אחר מלבד התורה⁷⁰, וכדאיתא במדרשו⁷¹ "משל למלך שהי' לו בת יחידה כו'", כך נעשית גם התורה אצל בנ"י באופן שזהו הדבר היחיד שיש להם, כך, שלימוד התורה הוא באופן של יושב אוהל.

ומובן, שענין זה נוגע גם להנהגת האשה עצמה — כי, אע"פ שהאשה היא "עקרת הבית", שעלי' מוטל התפקיד לנהל את הבית, ולכן היא פטורה מכו"כ מצוות⁷², הרי "גם הנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן לידע אותן", כמ"ש רבינו הזקן בהלכות תלמוד תורה⁷³.

טו. וכאשר האיש והאשה מתנהגים באופן האמור — הנה "איש ואשה זכו שכינה שרוי' ביניהן"⁷⁴, זוכים שיהי' להם בית נקי וטהור, שעליו אומר הקב"ה "ושכנתי בתוכם"⁷⁵, בדוגמת ביהמ"ק שבו ראו אלקות בגילוי — "עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש"⁷⁶.

ועי"ז זוכים לברכת ה' "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"⁷⁷ שתומשך גם בנוגע לכל הענינים הגשמיים — כיון שלימוד התורה וקיום המצוות הן טבעת הקידושין שבהם קידש הקב"ה את ישראל להתחייב לזון אותם ולפרנסם⁷⁸, והרי ע"פ דין שייכת טבעת הקידושין לאשה, וממנה נמשכים לה כל הענינים, יחד עם בני ביתה.

וכך נעשה בית מלא ברכת ה', "מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש"⁷⁹, וגם ברכת משה, למטה מעשרה טפחים, בטוב הנראה והנגלה בכל הפרטים.

* * *

(69) מכילתא ופרש"י שם.
 (70) ראה משלי ח, ל-לא.
 (71) שמו"ר רפ"ג.
 (72) ספ"א.
 (73) תרומה כה, ח.
 (74) אבות פ"ה מ"ה.
 (75) נוסח ברכה הג' דברהמ"ז.
 (76) ראה שיחת יום ב' דחה"ש תרצ"ו בסופה (סה"ש תרצ"ו ע' 151). אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ה ע' רעז (נעתק ב"היום יום" כח תשרי). וראה גם שיחת יום ב' דחה"ש תשכ"ט סוס"ד (תו"מ חנ"ו ע' 276). וש"נ.
 (77) תולדות כז, כח.

בס"ד. שיחת יום ב' דחג השבועות, ה'תשל"א.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודה.

א. ידועה הקושיא: מהו החידוש של מתן תורה — בה בשעה ש"מצינו שעשה אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה", אפילו דקדוק קל של דברי סופרים, כדברי הגמרא²: "אפילו עירובי תבשילין".

ובהקדמה:

הכוונה במארז"ל זה הוא לא רק לענין המצוות, אלא גם לענין התורה — כמובן מדברי הגמרא² "מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם .. אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה הי' .. יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה הי' .. יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה הי'"; וזהו גם דיוק הלשון "עד שלא ניתנה", שמתאים יותר לתורה, שבה נאמר הלשון "מתן תורה", שהרי בנוגע למצוות מתאים יותר הלשון "עד שלא נצטווה" וכיו"ב.

ומזה מובן שאצל האבות הי' ענין התורה, אלא כיון ש"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"³, הנה ע"י התורה הי' אצלם גם ענין המצוות, כמובן מהדוגמא שהובאה בגמרא: "אפילו עירובי תבשילין"; אבל בעיקר מדובר כאן אודות ענין התורה.

[ואין זה כמו הלשון שאמר יעקב: "עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי" — כי, הדיוק והחידוש בנוגע לענין המצוות הוא ביחס לכך ש"עם לבן גרתי", היינו, שהי' עבד אצל לבן, והרי ענין העבדות הוא בסתירה לקיום המצוות, כיון שאי אפשר לקיים בשעה שמשועבדים למישהו אחר [משא"כ בנוגע ללימוד התורה אין זו סתירה גדולה כ"כ, כי גם בשעה שעובד עבודתו לאדונו, יכול להרהר בתורה, ואפילו לדבר בדברי תורה, אף שזה קשה יותר], ולכן אומר הקב"ה בנוגע לקיום המצוות: "עבדי הם"⁵, "ולא עבדים לעבדים"⁶ [וכידוע ביאור הטעם שנשים פטורות ממצוות עשה שהזמן גרמא, בגלל השעבוד לבעליהן]. וכפי שמצינו גם בזהר⁸ שענין העבדות הוא בסתירה לקיום המצוות; ולכן צריך לחדש שאע"פ ש"עם לבן גרתי", מ"מ, "תרי"ג מצוות שמרתי".]

(1) קידושין פב, א. וראה יומא כח, ב.
 (2) יומא שם.
 (3) קידושין מ, ב. וש"נ.
 (4) וישלח לב, ה ובפרש"י.
 (5) בהר כה, נב. שם, נה.
 (6) קידושין כב, ב. וש"נ. הובא בפרש"י עה"ת משפטים כא, ו.
 (7) ראה תו"מ ח"ג ריש ע' 58. וש"נ.
 (8) ח"ג קח, א. וראה גם תו"מ חנ"א ע' 463 הערה 83. וש"נ.

ובכן:

בשלמא בנוגע לקיום המצוות יש חילוק עיקרי בין לפני מ"ת ולאחרי מ"ת — כדאיתא במדרש⁹ "כל המצוות שעשו לפניך האבות ויחות היו", והיינו לפי שקדושת המצוה לא חדרה בגשמיות החפץ שבו נעשתה המצוה (וכמו במקלות דיעקב שהיו בדוגמת מצות תפילין¹⁰), ואילו לאחר מ"ת חודרת קדושת המצוה את הגשם — שזהו ענין עיקרי בקיום המצוות, לפי שכל ענינים הוא לברר ולזכך את העולם ולהעלותו לקדושה, וענין זה נתחדש במ"ת, לאחרי הקדמת כור הברזל כו"¹¹.

משא"כ בנוגע לתורה אין חילוק לכאורה בין קודם מ"ת ולאחרי מ"ת — כיון שענין התורה הוא (לא בירור וזיכוך העולם, אלא) הבנה והשגה, כמ"ש¹² "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים", והרי ענין ההבנה וההשגה שייך גם לפני מ"ת; וכן ענין ההוראה, תורה מלשון הוראה¹³, שייך קודם מ"ת, שגם אז הוצרכו לידע כיצד לקיים את המצוות (ברוחניות), הכוונות והסודות כו'; ועאכ"כ שענין האור שבתורה, "תורה אור"¹⁴, שייך גם קודם מ"ת, שהרי ע"י לימוד התורה נתגלתה והאירה האמת כו' (שכל זה אינו קשור לגשמיות העולם).

ועפ"ז מתחזקת יותר השאלה בנוגע ל"זמן מתן תורתנו" — שזהו עיקר ענינו של חג השבועות, שהרי אין בו מצוה מיוחדת, כמו חג הפסח שיש בו מצות אכילת מצה (ואיסור אכילת חמץ), וכן חג הסוכות שיש בו המצוות דסוכה וד' מינים, משא"כ חג השבועות שיש בו רק האיסור דעשיית מלאכה, ולכן נקרא "עצרת"¹⁵, והענין החיובי היחיד שיש בו הוא הענין דמ"ת — דלכאורה אינו מובן מהו החידוש בזה, בה בשעה שלימוד התורה הי' כבר לפני מ"ת?

ב. והביאור בזה — שהחידוש שנפעל במ"ת מודגש בשם "זמן

מתן תורתנו"¹⁶:

לכאורה העיקר הוא — לא פעולת הקב"ה בנתינת התורה, אלא קבלת התורה ע"י האדם. וא"כ, מדוע מדגישים הענין ד"מתן תורה" דוקא, ולא קבלת התורה?

(9) שהש"ר פ"א, ג (א). וראה לקו"ש ח"ח
ע' 58 ואילך. וש"נ.
(10) ראה זח"א קסא, ב ואילך.
(11) ראה תו"א יתרו עד, סע"א ואילך.
(12) ואתחנן ד, ו.
(13) ראה רד"ק לתהלים יט, ת. גו"א ר"פ בראשית (בשם הרד"ק). זח"ג נג, ב.
(14) משלי ו, כג.
(15) ראה קדושת לוי דרוש לשבועות בתחלתו. וראה גם שיחת יום ב' דחג"ש תשכ"ב ס"ד (תו"מ חל"ד ס"ע 26 ואילך).
(16) ראה גם לקו"ש חכ"ח ע' 11.

לא איכפת לו מה נעשה בעולם המסחר, בידעו שבמה נחשב ענין המסחר לגבי התורה, עלי' נאמר⁶⁵ "יקרה היא מפנינים", אפילו פנינים כפשוטם — כפי שמוכח ההרגש שלו מזה שהוא אפילו לא עונה לצלצול הטלפון, שכן, בשלמא כשאינו מסכים לקבל הצעת מסחר, אין זו ראי' כ"כ שענין המסחר אינו חשוב אצלו, שהרי יתכן שהסיבה לכך היא בגלל שיש לו הצעת מסחר טובה יותר, או שיש לו טעם אחר בדבר, משא"כ כשמלכתחילה אינו ניגש לטלפון לשמוע מה שמציעים לו, אזי "כלו כל הקיצין"!!! — זהו אותו מעמד ומצב שהי' ב"מדבר סיני", ששם לא הי' טלפון, לא רדיו ולא עיתון, ואפילו לא גוים!

וא"כ, יכולה האשה לחשוב, שכאשר המעמד ומצב הוא עד כדי כך, הרי זה כבר מיותר!

גם אם היא מוכנה לוותר ולנסוע לנופש בפלורידא רק פעם אחת בשנה, במקום לנסוע שתי פעמים,

— כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק ואמר בבתי-שחוק: הנני "בטלן", ולכן אני אומר שנוסעים שתי פעמים לפלורידא, אבל האמת היא שלפלורידא נוסעים רק פעם אחת, ואילו הפעם השני' נוסעים למקום אחר, אלא כיון שאינני יודע לאן נוסעים, לכן אני אומר שנוסעים לפלורידא. — אלו שחוזרים אח"כ את הדברים, כבר יוסיפו ויפרשו לאן נוסעים בפעם השני', והנני מוותר על כבודי שיאמרו שהנני "בטלן" בענין זה —

ואפילו "אשה כשרה" שבגלל שהבעל הוא בן-תורה מסכימה לוותר לגמרי על הנסיעה לפלורידא, מבלי להתפעל ממה שתאמר שכנתה — יתכן שלא תסכים לכך שהבעל יתנתק לגמרי מהעולם, ולא יהי' אצלו ענין אחר מלבד ישראל אורייתא וקוב"ה!

ולכן צריך לעורר על כך שהאשה תסכים על זה, ולא עוד אלא שההסכמה תהי' ברצונה הטוב כו', באופן של חיי נועם ושלום.

יד. ובענין זה יש נתינת כח מזמן מ"ת:

ההכנה למ"ת היתה באופן ד"כה תאמר לבית יעקב", "אלו הנשים", ורק לאח"ז "ותגיד לבני ישראל", האנשים⁶⁶, והיינו, שלכל לראש צריך להודיע לנשים שעומדים ליתן את התורה, ואז ברור הדבר שהנשים יעשו כל התלוי בהן גם בנוגע ל"תגיד לבני ישראל" — כפירוש המהרש"א⁶⁷ ("ג' געשמאקער פירוש") ש"יהי' תגיד נסתר לנקיבה שהיא תגיד כו".

וזהו גם הדיוק שבכתוב זה נקראות הנשים בשם "בית יעקב"⁶⁸ —

(67) בחדא"ג — לסוטה כא, א.

(68) ראה גם חדא"ג מהרש"א שם.

(65) משלי ג, טו. וראה לקמן...

(66) יתרו יט, ג ובמכילתא ופרש"י.

שבנ"י פועלים את הרצון אצל הקב"ה — שהרי אמרו רז"ל "צדיק גוזר והקב"ה מקיים"⁵⁷, ו"הקב"ה גוזר וצדיק מבטל"⁵⁸ (וכיון ש"עמך כולם צדיקים"⁵⁹, הרי זה שייך לכל אחד מישראל), ובלשון הגמרא⁶⁰ בנוגע ל"בכל מאדך"⁶¹ שנאמר בפרשה ראשונה של ק"ש: "כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום", היינו, שבנ"י פועלים אצל הקב"ה רצון חדש⁶² (ע"ד המבואר⁶³ בפירוש "יהי רצון" שאומרים בתפלה) שיהי' "אך טוב לבית ישראל"⁶⁴.

יג. ויש להוסיף ולהבהיר, שהסכמת ורצון האשה לשינוי מבעל עסק ליושב אוהל, עלולה לפגוע בה:

כשאשה מסכימה ומשתדלת שהאיש יוסיף בלימוד התורה באופן הרגיל, אין זה פוגע כ"כ בענינים הגשמיים, ולכן אין זה חידוש גדול כ"כ שתסכים ועד שתדרוש זאת.

אבל כאן מדובר אודות שינוי בכללות התכונה של האיש — שעד עתה הי' בעל עסק, וכל עניניו, אכילתו ושתייתו ושינתו וגם לימודו, היו כמו אצל בעל עסק, כך, שהאשה היתה יכולה להיות בטוחה באורח-חיים של בעל עסק; ואילו עתה רואה לפתע שהוא נעשה "בחור ישיבה"... שזהו דבר שעלול לשנות את כל סדר החיים מתחלתו עד סופו.

והגע עצמך:

עכשיו דורשים ממנו שאפילו אם הוא מוסיף בלימוד התורה שעת אחת — לא יהי' לימודו בתור "מנקה-ארוכות", או "סנדלר", "מנהל-בנק", או אפילו כמו נשיא ארה"ב,

— שהרי גם יהודי יכול להיות נשיא ארה"ב, לא רק ע"פ דין-תורה, אלא גם ע"פ דיני אוה"ע, כיון שיכול להשתתף בבחירות (לא רק באידיש: "שטימען", אלא גם באנגלית: "וואָטן"...)

שבהיותו בעל עסק הי' שייך לכל ענינים אלו, ועד שהי' לו סיכוי לזכות ב"כרטיס הגרלה" ולהיות עשיר; ואילו עכשיו היא רואה שהוא לומד תורה באופן ששוכח מכל שאר הענינים, ועד שאפילו לא שומע את צלצול הטלפון!

שמעו מה קורה כאן! ("הערט וואָס דאָ טוט זיך!...") עד כדי כך

וכמו בשאר המועדים — נקרא חג הפסח "זמן חרותנו", ע"ש השינוי והפעולה שנעשית באדם, שנעשה בו שינוי גדול שיצא מעבדות לחירות, ועד"ז חג הסוכות שנקרא "זמן שמחתנו", שמורה על השינוי שנעשה באדם כתוצאה מזה ש"שמחה פורץ גדר"¹⁷. ובנוגע לחג השבועות — אומרים אמנם "זמן מתן תורתנו", תורה שלנו, אבל ההדגשה היא לא על קבלת התורה ע"י האדם, כי אם על נתינת התורה ע"י הקב"ה, אלא שבזה גופא אומרים שניתנה התורה ששייכת אלינו ("תורתנו"), אבל היו"ט נקרא "זמן מתן תורתנו"?!)

אך הענין הוא — לפי שהחידוש דמ"ת הוא בכך שהתורה שהיתה למעלה ניתנה למטה, משא"כ קודם מ"ת, הנה אף שהאבות למדו תורה, עדיין לא ניתנה התורה למטה, אלא שבהיותם למטה למדו וחזרו את התורה כפי שהיא למעלה.

ג. וההסברה בזה — דלכאורה מהי הנפק"מ אם לומדים את התורה למטה כפי שהיא למעלה, או שהתורה ניתנת למטה — מובנת מהלשון "מתן תורה" (לא נתינה, אלא "מתן", במ"ס), שהו"ע של מתנה: מתנה — היא מצד הנותן, שלא לפי ערך המקבל, והיינו, שאע"פ ש"אילו לא עביד נייחא לנפשי' לא הוה יהיב לי' מתנתא"¹⁸, מ"מ, הרי זה שלא לפי ערך עבודת המקבל.

וזהו מה שנתחדש במ"ת:

לפני מ"ת הי' לימוד התורה באופן שכל אחד לקח לפי ערכו; האבות לפי ערכם ושרש נשמתם, השבטים — לפי ערכם, וכל שאר שבעים נפש — לפי ערכם. וכמובן בפשטות בנוגע לישיבה שיסד יהודה במצרים וכיהן בה בתור ראש ישיבה, שהשגתו בתורה היתה לפי ערכו, ואילו השגת התלמידים היתה לפי ערכם.

ואילו במ"ת ניתנה התורה למטה במתנה — לא לפי ערך המקבל, אלא לפי ערך הנותן, שהוא הקב"ה, וכנוסח ברכת התורה: "נתן לנו את תורתו", היינו, שעצם התורה כפי שהיא למעלה, "תורתו", התורה של הקב"ה — "נתן (הקב"ה) לנו"; וכיון שאין זה לפי ערך המקבל — הרי זה ניתן לכל ישראל בשוה, ללא חילוק בין למדן גדול לפשוט שבפשוטים.

וכמודגש גם במאמר רז"ל¹⁹ ש"אילו היו ישראל חסרים אפילו אדם אחד וכו'", היינו, שאם הי' חסר אפילו הפשוט שבפשוטים, הנה גם

(17) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך. טז, א. ב"ב קנו, א. ועוד. (19) דב"ר פ"ז, ח. וראה מכילתא יתרו יט, (18) ראה מגילה כו, ב. גיטין נ, ב. ב"מ יא.

(57) ראה תענית כג, א. זח"ב טו, א. שבת נט, ב. תנחומא וירא יט. (58) ראה מו"ק טז, ב (וש"נ). תנחומא וש"נ. (59) ישע"י ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק. (60) ברכות לה, ב. (61) מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' ער. ובכ"מ. (62) ראה לקו"ש חכ"ב ע' 121 הערה 55. (63) ע"פ תהלים עג, א. ישע"י סג, ז. (64) ראה תענית כג, א. זח"ב טו, א. שבת נט, ב. תנחומא וירא יט. (58) ראה מו"ק טז, ב (וש"נ). תנחומא וש"נ. (63) מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' ער. ובכ"מ. (59) ישע"י ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק. (60) ברכות לה, ב.

הגדול שבגדולים לא הי' מקבל את התורה ח"ו, כי מצד "מתן תורה" — כולם שוים.

והביאור בזה — שע"י התורה מתאחדים עם הקב"ה, כמבואר בתניא²⁰ שע"י לימוד התורה נעשה "יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו כו" — בין שכל האדם עם התורה, וכיון שזוהי תורתו של הקב"ה, שהוא המדע והוא היודע והוא הידוע (כלשון הרמב"ם²¹, ובלשון החסידות: שכל משכיל ומושכל), הרי היא אין-סוף, בלי גבול, ולכן לא שייך בזה ענין של התחלקות.

וזהו גם הטעם לכך שלימוד התורה הוא באופן שאי אפשר להשאר במקום אחד, אלא צריך תמיד להוסיף ולהתעלות, וכמודגש גם בכך שבכל שנה ושנה חוזר ומתחדש הענין ד"זמן מתן תורתנו", אע"פ שכבר ניתנה תורה לפני אלפי שנים — דכיון שע"י מתקשרים עם הקב"ה שהוא בל"ג, לכן יכולים להוסיף ולהתעלות עד אין סוף.

ד. וכללות הענין בזה — שלפני מ"ת היתה התורה לפי ערך מציאות הנברא, ואילו במ"ת ניתנה התורה כפי שהיא מצד הבורא.

וזהו גם תוכן ענין הביטול הגזירה שנפעל במ"ת — ש"התחוננים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחוננים"²²:

קודם מ"ת היו "עליונים" ו"תחוננים" עולמות שונים ("צווי וועלטן"). ועד שאפילו האבות שהיו בבחי' "מרכבה"²³ — הרי גם "מרכבה" אינה הרוכב עצמו, אלא היא בכלל ה"תחוננים".

ואילו במ"ת נעשה מ"תחתון" — "עליון", ולא רק "עליון" שיש לו שייכות והוא לפי ערך התחתון, כמו מלאך, אלא "עליון" שאינו בערך כלל לתחתון — שהרי "עליון" כאן קאי על הבורא, כהמשך דברי המדרש²²: "ואני המתחיל, שנאמר²⁴ וירד ה' על הר סיני"; ומה שנקרא בשם "עליון", שזה גופא מורה על שייכותו לתחתון — הרי זה רק בגלל שאין לנו ביטוי אחר מלבד "עליון".

[וע"ד מ"ש הרשב"א²⁵ בפירושו הכתוב²⁶ "ואתה הוא ושנותיך לא יתמו", דלכאורה אינו מוכן: הרי הקב"ה הוא בלתי בע"ג, ואיך שייך לומר עליו "שנותיך", שזהו זמן מוגבל, ואפילו כשואמרים "לא יתמו", הרי מזה גופא משמע שזהו בגדר של "יתמו", אלא שבפועל הרי זה

ש"כל אחד ואחד מאותן המצירים והמריעים לישראל, אילו לא רצה להרע להם הרשות בידו, שלא גזר על איש ידוע, אלא הודיעו שסוף זרעו עתיד להשתעבד כו'", כך, שענין זה יכול להתקיים ע"י אחר. ועד"ז בנדו"ד, שאף שבעולם צ"ל גם זבולון, הרי זה יכול להיות ע"י מישהו אחר, ואילו הוא יהי' יושב אוהל ויעסוק בתורה. וכדברי הגמרא⁵⁰ "אי אפשר לעולם בלא בסם ובלא בורסקי", אבל אעפ"כ, "אשרי מי שאומנותו בסם ואוי לו מי שאומנותו בורסקי", כך, שלא הוא זה שצריך להיות בורסקי⁵².

* * *

יב. האמור לעיל אודות השינוי מבעל עסק ליושב אוהל — הרי זה כמו כל שינוי בבית שצריך להיות בהסכם עקרת-הבית, ולא רק בהסכמתה, אלא הדבר צריך להיות גם ברצונה, ולא די גם בכך, אלא עוד זאת, שאם היא רואה שהבעל (ועד"ז בנוגע לאח או לאב) מתרשל בכך, צריכה היא לעודד אותו, ועד — לדרוש זאת ממנו בתקיפות, אם כי בדרכי נועם ובדרכי שלום, ובאופן של כבוד כו'.

וכמובן ממארו⁵¹ "איזו היא אשה כשרה שעושה רצון בעלה" — שנוסף על הפירוש הפשוט שבזה, שמורה שצריכה להתנהג עמו באופן של כבוד כו', ישנו גם הפירוש הפנימי⁵², שאם הבעל אינו במעמד ומצב הראוי⁵³, פועלת האשה אצלו את הרצון להיות במעמד ומצב הראוי (שהרי לא יתכן שבגלל שהבעל אינו במעמד ומצב הרצוי, אינה צריכה להיות אשה כשרה; אלא שבמצב כזה, האפשרות שלה להיות "עושה רצון בעלה" היא — לפעול אצלו את הרצון להיות במעמד ומצב הראוי, ולאחרי כן יכולה להיות "עושה רצון בעלה" כפשוטו).

וע"ד שמצינו בנוגע לכללות הענין דאיש ואשה כפי שהוא אצל הקב"ה (שנקרא איש) וכנס"י (שנקראת אשה),

— שעל זה מיוסד כל שיר השירים⁵², עליו אמרו⁵⁴ "כל הכתובים קודש ושיר השירים קדש קדשים", כיון שבו מדובר אודות אהבת הקב"ה לבנ"י ואהבת בנ"י להקב"ה (ככל פרטי הענינים שנאמרו שם, כמו "קול דודי דופק"⁵⁵ וכיו"ב), ומזה נמשך גם בנוגע לאיש ואשה למטה, ש"זכר שכינה (בחי' אשה שלמעלה) ביניהן"⁵⁶ —

— בכדי לתת לאשה הזדמנות לעורר את

(50) קידושין פב, ב.

הכחות הנעלמים ולפעול על בעלה כו'.

(51) ראה תדב"ר פ"ט. רמ"א אה"ע

(54) ידים ספ"ג.

סוס"ט.

(55) שה"ש ה, ב.

(52) ראה גם תר"מ ח"ס ע' 140. וש"נ.

(56) סוטה יז, א.

(53) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, שהסיבה

לכך שהבעל אינו במעמד ומצב הראוי היא

טו. ועוד.

(23) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.

(24) יתרו יט, כ.

(25) שו"ת ח"א סתי"ח.

(26) תהלים קב, כח.

(20) פ"ה.

(21) הובא בתניא פ"ב. וראה בהנסמן בתניא

עם לקוט פירושים מרבתינו נשיאינו לשם (ע'

נה).

(22) ראה שמו"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא

כיון שבמ"ת מתבטלת המחיצה שבין עליונים לתחתונים, הרי זה פועל שאין מציאות של עסק כלל, ובמילא אינו בעל עסק!

ומזה מובן, שבבוא חג השבועות, זמן מתן תורתנו — הנה גם אלו שהם בעלי עסק, צריכים להיות יושבי אוהל!

ואפילו אלו שמצד איזה טעם מוכרחים להשאר בעלי עסק — הנה מלבד זאת שצריכים ללמוד שעה נוספת (לא שעה כפשוטה, ששים דקות, אלא חלק נוסף ביום), צריכה להיות ההוספה באופן שהעסק לא יבלבל אותו כלל מלימוד התורה, כיון שבשעת הלימוד לא קיימת מציאות העסק כלל (לא רק כאילו שהעסק אינו קיים, אלא באופן שכן הוא באמת).

ומצד זה נעשית אצלו הנחה וגישה אחרת לגמרי ללימוד התורה, ובמילא, גם הענין ד"יגעת ומצאת"⁴⁴ הוא באופן אחר — הרבה יותר נעלה מכמו לפני מ"ת.

ועי"ז פועל עלי' בחלקו בעולם (הקשור עם ענין הזמן) — ע"ד שמצינו עלי' בענין המקום, כמ"ש⁴⁵ "ויקם שדה עפרון", "תקומה היתה לו שיצא מיד הדיוט ליד מלך", והיינו, שע"ז שהשדה עברה לרשותו של אברהם, נפעלה בה עלי' גדולה ונפלאה; אלא שעלי' זו היא באותה המציאות שהיתה לפני"ז, ואילו העלי' שמצד מ"ת (תחתונים יעלו למעלה) היא באופן שנעשית מציאות חדשה, ע"ד מ"ש⁴⁶ "השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה".

יא. וכדרכם של רבותינו נשיאינו להאיר כל ענין ע"י סיפור — כן הוא גם בענין זה:

ידוע הסיפור שנדפס בהקדמה לקונטרס פוקח עורים⁴⁷, אודות א' החסידים שנעשה בעל עסק, ולא עסק מכובד, אלא בעל עגלה, אך לאחרי שהשלים את שליחותו חזר להיות יושב אוהל, ובאופן שנעשה משפיע גם על אחרים.

ומזה מובן גם בנדו"ד, שמצד החידוש דזמן מ"ת, הנה גם מי שהי' עד עתה בעל עסק, יכול להיות יושב אוהל.

ואם משום הצורך שבעולם יהי' לא רק ישכר אלא גם זבולון — הרי זה ע"ד שמצינו בדברי הרמב"ם⁴⁸ (שכל דבריו הם פסקי דינים) בנוגע למ"ש בתורה⁴⁹ "ועבדום וענו אותם", דלכאורה, "הרי גזר על המצריים לעשות רע",

(47) נדפס לאח"ז במאמרי אדהאמ"צ קונטרסים ע' תסא ואילך.
(48) ה' תשובה ספ"ו.
(49) לך לך טו, יג.

(44) מגילה ו, רע"ב.
(45) חיי שרה כג, יז ובפרש"י.
(46) ישעי' טו, כב.

באופן ש"לא יתמו" — דכיון שאדם בע"ג אין לו ציור כלל בענין בלתי בע"ג, ע"כ אומר "ושנותיך", שזה משיג האדם, ואח"כ אומר "לא יתמו", שהשנים אינם כלים, שבאופן כזה יכולים להסביר לאדם שיהי' לו קצת הנחת הדבר בשכלו כו"ן.

ולכן נקרא בשם "מתן תורה" (ולא "קבלת התורה") — כדי שלא לערב את מציאות הנברא, מקבל התורה, אלא להדגיש את נתינת התורה ע"י הבורא, שע"ז נעשה ביטול הנברא באופן שיצא לגמרי מהגדרים שלו ונתעלה לבחי' הבורא.

וזהו החידוש בעלי' שנפעלה במ"ת — כי, כל העליות שהיו לפני מ"ת, כמו העלי' מעבדות לחירות שהיתה ביצי"מ, וכן העלי' ד"בסוכות הושבתי את בני"י²⁷, סוכות ממש (כפשוטו) או ענני הכבוד²⁸, היו רק בגדר הנברא, ואילו במ"ת בטלו גודרי הנברא, ובני' נתעלו לבחי' בורא.

ה. ועפ"ז מובן גם העילוי שצריך להיות בחג השבועות בנוגע לענין השמחה:

שמחה — היא הנקודה המשותפת שישנה בכל הימים טובים. אמנם, כיון שהעלי' שבשאר המועדים היא בגדר הנבראים, הרי מובן, שגם השמחה היא בגדר הנבראים, אלא שהשמחה פורצת את הגדר²⁹, אבל זוהי רק פירצה, ועדיין נשאר גדר, אלא שנעשית בו פירצה; משא"כ בחג השבועות שגדרי הנברא מתבטלים לגמרי. אלא שאין לנו אופן אחר כיצד לבטא זאת, ולכן מתבטא הדבר בפריצת גדר שבענין השמחה.

ו. וזהו גם הביאור בדברי הגמרא²⁹ אודות השמחה המיוחדת שבחג השבועות — "רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלא תלתא, אמר, אי לא האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא". ויש להעיר אודות דיוק הלשון "יומא דקא גרים", ולא "תורה דקא גרים" — כי, ענין התורה הי' גם לפני מ"ת, ואילו כאן ההדגשה היא על הענין דמ"ת שנפעל ביום הששי בסיון.

וענין זה שייך במיוחד לרב יוסף שנקרא "סיני", כיון שהי' בקי בברייתות הרבה³⁰ — אף שלכאורה היו יכולים לקרותו "בקי" (בניגוד ל"עוקר הרים"), או "מרי חטיא" (כלשון הגמרא³⁰) — כיון שאצלו נרגש (לא ענין התורה כשלעצמו, אלא) העילוי המיוחד שנפעל במ"ת בהר סיני.

וזהו גם הדיוק במאמר רב ששת "חדאי נפשאי"²⁹ — כיון שהעילוי

(27) אמור כג, מג.
(28) סוכה יא, סע"ב. תו"כ (פרש"י) עה"פ.
(29) פסחים סח, ב.
(30) סוף הוריות ובפרש"י.

שנעשה כמ"ת פועל בנפש האדם, שיוצא מגדרי הנברא, ומתעלה לבחי' הבורא.

ולהעיר, שגודל השמחה שבחג השבועות הוא גם ביו"ט שני של גלויות, ואדרבה: ביו"ט שני של גלויות יש מעלת נוספת — כיון שזהו יום שמצד עצמו הוא יום חול³¹, וקשור עם ענין הגלות, שפועל שינוי בענין קידוש החודש, עד שמתעורר ספק מהו היום בחודש, ואעפ"כ עושים ממנו יו"ט, ועד ליו"ט של "זמן מתן תורתנו"³².

* * *

ז. ידוע פתגם הבעש"ט³³ שכל דבר שיהודי רואה או שומע מהוה הוראה בעבודת ה' (דכיון שהקב"ה מהוה ומחי' ומקיים את העולם בכל רגע³⁴, הרי מובן, שכל פרט שבעולם קשור עם הקב"ה, ובמילא יש בו הוראה בעבודת ה'), ועאכו"כ שכל ענין בתורה הוא הוראה בעבודת ה'. ומזה מובן גם בנוגע להמדובר לעיל אודות החידוש באין ערוך שנפעל ב"זמן מתן תורתנו" (וחוזר ונשנה בחג השבועות בכל שנה), שגם ענין זה מהוה הוראה בעבודה, כדלקמן.

ח. ובהקדמה — שלאחרונה (החל מחמשה עשר בשבט³⁵) מרכיב לדבר אודות כיבוש העולם ע"י התורה.

והענין בזה:

כשם שהפירוש ד"כיבוש" כפשוטו הוא שנוטלים דבר ומעבירים אותו מרשות אחרת לרשות שלו, הנה כן הוא גם בנוגע לתורה — שיש ליטול חלק מהזמן שהי' מוקדש עד עתה לעניני העולם, ולהעבירו לרשות התורה, והיינו, שגם בעל-עסק צריך "לגזול" מזמני העסק כדי להוסיף בלימוד התורה (אף שגם בלאה"כ נעשים עניני העסק אצלו באופן "מלאכתך עראי"³⁶).

ועד"ז אצל יושב אוהל — שאע"פ שגם בלאה"כ הוא לומד תורה במשך כל היום, נעשית אצלו הוספה באיכות הלימוד, ובכחות הנפש וכו'. וכאשר כל אחד פועל זאת בעצמו, ואח"כ פועל זאת גם אצל אחרים, החל מ"עניי עירך"³⁷, ועד שפועלים זאת בכל העולם, אזי כובשים את העולם כולו — שיעבור לרשות התורה.

אמנם, מצד החידוש ד"זמן מתן תורתנו" צ"ל הוספה בזה באופן

(31) ולא כמו יום ראשון, שבימיהם הי' כבר מלכתחילה יום טוב.
(32) חסר הסיום (המו"ז).
(33) ראה כש"ט בהוספות סרכ"ג ואילך.
(34) תניא שעהיוה"א בתחלתו.
(35) רמב"ם הל' ת"ת פ"ג ה"ז.
(36) ב"מ ע"א, א.
(37) ושת"נ בעתק ב"היום יום" ט אייר.)

שבאין ערוך — שגם אלו שכבר החליטו להוסיף בתורה, ואפילו אלו שכבר עשו כן בפועל, צריכים להוסיף בזה באופן שבאין ערוך, וכאמור לעיל (ס"ה) — לא רק באופן של פריצת גדר, שגם אז נשאר עדיין גדר, אלא באופן שמבטלים את הגדר לגמרי.

ט. ובפרטיות יותר:

אמרו רז"ל³⁸ "לא ניתנה תורה כו' אלא לאוכלי המן", היינו, שהתורה ניתנה לאלו שלא היו צריכים להתעסק בעניני העולם לצורך פרנסתם.

ולכאורה הרי זה בסתירה לפס"ד מפורש ש"כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר וכו'"³⁹, וא"כ, איך אפשר לומר שהתורה ניתנה רק לאלו שאינם צריכים לעסוק בעניני פרנסה?

ומזה מוכח שבלימוד התורה גופא יש חילוקי דרגות; וכשם שיש חילוקי דרגות גם אצל אלו שאוחזים בדרגא ד"תורתם אומנותם", כפי שמצינו אצל רשב"י — שהיתה "תורתו אומנותו"⁴⁰ — שהיו חילוקי דרגות בין המעמד ומצב לפני שהוצרך לברוח ולהתחבא במערה, ובין המעמד ומצב בזמן שהי' במערה, ולאחרי יציאתו מהמערה⁴¹.

ובכללות הרי זה החילוק שבין ישכר וזבולון, יושבי אוהל ובעלי עסק — שחילוק זה הי' גם בזמן שהיו בני"י במדבר במעמד ומצב ד"אוכלי המן", כדמוכח מפירוש רש"י על התורה⁴² (שמוכן בפשטות גם לבן חמש למקרא) בנוגע לקרבנות הנשיאים, שישכר הקריב תחילה, לפי שדוקא בני ישכר "היו יודעים בתורה", ולכן "הם (או הנשיא שלהם) נתנו עצה לנשיאים להתנדב קרבנות הללו".

[ולהעיר גם מדברי המדרש⁴³ בנוגע לכוונות דקרבנות הנשיאים, שישכר הקריב "ע"ש התורה", אבל, שם אפשר לפרש שזהו ע"ש העתיד, משא"כ כאן, כיון שבפועל "נתנו עצה לנשיאים להתנדב כו'", עכצ"ל, שכבר אז היו "יודעים בתורה"].

ונמצא, שגם כשניתנה תורה לאוכלי המן, שאז עסקו כולם בתורה במשך כל הזמן, כיון שלא היו להם ענינים אחרים לעסוק בהם — הנה גם אז הי' חילוק בין ישכר וזבולון, יושבי אוהל ובעלי עסק.

ומזה מובן גם בנוגע לענינו — שגם לאחרי שבעל-עסק "כובש" זמן נוסף ללימוד התורה, ה"ה נשאר עדיין "בעל עסק".

י. ובענין זה צ"ל עילוי באין ערוך מצד החידוש דמ"ת:

(38) מכילתא ר"פ בשלח. שם טז, ד.
(39) רמב"ם שם פ"א ה"ח.
(40) שבת לג, ב.
(41) נשא ז, יח"ט.
(42) במדב"ר פי"ג, טר"טז.
(43) שבת יא, א.